

DR. VÁRHELYI ISTVÁN

Az MTA-VEAB Mező- és Erdőgazdálkodási Munkabizottság hároméves munkájáról

A tudományos közéleti tevékenységre az MTA országos szakmai és vidéki területi bizottságaiban nyílik lehetőség. Az országos bizottságokban (amelyek főleg az Akadémia tíz osztályához tartoznak) háromezer fő; az öt területi bizottságban (szak- és munkabizottságaiban) pedig nyolcezer fő kapcsolódik, tehát összesen mintegy tízezer tevékenykedünk. Ez a hálózat testesíti meg az ún. „nagy akadémiát”. A nagyságrendhez térségünkben néhány számadat ismertetnénk.

Munkabizottságunkban (Mező- és Erdőgazdálkodási) több, mint harmincan dolgozunk. Az Észak- és Nyugat-Dunántúl térségében működő MTA Veszprémi Területi Bizottsága keretében 75 ilyen munkabizottság van, amelyhez 1788 kolléga tartozik (30%-a tudományos fokkalal is rendelkezik). Három év (az elmúlt mandátumi időszak) alatt a 12 szakbizottságban összesen 576 tudományos ülést, konferenciát tartottak. A VEAB-hoz beérkezett 99 pályaműből 68-at díjaztak. Ugyanezen idő alatt 25 kiadvány jelent meg és a VEAB értesítőikben is nyilvánosságra kerültek a konferenciánkon tartott előadások vázlatai.

Szakbizottságunk az MTA-VEAB Gazdaság-, Jog- és Társadalomtudományi Szakbizottsághoz tartozó nyolc munkabizottságban 186 fő kutatót, oktatót és a tudományos tevékenység irányában érdeklődő gyakorlati szakembert tartunk nyilván, akik közül 51 főnek van tudományos fokozata. Ez nem ad dicsekvésre okot. A VEAB pályázati kiírásra e szakbizottság nyolc munkabizottságának tagjaitól 17 pályamű érkezett be, amelyből tizenhárom díjaztak. Hét kiadvány jelent meg és 39 tudományos ülést, konferenciát tartottunk. A publikációk száma meghaladta a 40-et.

Létrejött munkakapcsolatainkat sikerült elmélyíteni az MTA IX., a IV. osztályával (Agrárökonómiai Bizottsággal), továbbá a VEAB egyes jog- és társadalomtudományi, valamint környezet-tudományi munkabizottságaival.

Munkabizottságunk a hároméves munkaprogramban megszabott célkitűzéseket, a főbb feladatokat igyekezett a lehetőségekhez mérten tisztességgel megvalósítani. Az ún. „nagy akadémiai” gondolatához híven térségünkben fórumokat teremtettünk tudományos szakterületünk kutatási eredményeinek megvitatásához. Szorgalmaztuk továbbá a régióban élő oktató- és kutatómunkát vég-

zők, valamint az érdeklődő szakemberek részvételét a tudományos közéletben. Rendszeresen szerveztünk a térség egyes intézményeinél munkalátogatásokat, tapasztalatcsere- és vita-összejöveteleket.

A kutatási eredmények megvitatása többek között a következő témákban történt. Az agrárviszonyok alakulása a rendszerváltozás folyamatában; az erőforrásokkal való gazdálkodás, azok hasznosulásának lehetőségei; a piacgazdaság kialakulása és korlátai; az erdő- és vagyongazdálkodás, annak szervezeti és érdekeltiségi kérdései. Az MTA-VEAB pályázati kiírására, felhívására is a fenti témákban tettünk javaslatot, de más aktuális, pl. a privatizáció lehetősége és korlátai vonatkozásában is. Hét esetben ítélték oda a VEAB pályadíjat az e témákban benyújtott dolgozatokra. Egyes kérdésekben tudományos állásfoglalást alakítottunk ki és közreműködtünk alkalmi bizottságokban, pl. az új akadémiai törvénytervezettel kapcsolatban, továbbá írásban véleményt nyilvánítottunk a helyi, a térségi, az országos jelentőségű kérdésekben (pl. a közoktatási, az új er-

dőtörvény-tervezettel, a térségi fejlesztéssel kapcsolatban). Szorgalmaztuk a tudományos címek, fokozatok megszerzése érdekében kezdeményezően közreműködtünk. Két esetben egyetemi doktori dolgozat elővitájánál, öt alkalommal pedig kandidátusi disszertáció elkészítése előtt annak koncepciójának munkabizottsági megtárgyalásával. Ma már a VEAB átlagának nagyobb arányú (45%-os) a tudományos fokozattal rendelkezők száma. Kilenc-tíz bizottsági tagunk több esetben TMB bíráló bizottsági tagként, illetve opponensként szerepelt kandidátusi védéseknél és ennél nagyobb arányban a munkahelyi védéseknél. A tudományos eredményekről publikációk jelentek meg. A bizottság fennállásának tízéves évfordulójára elemző cikkek jelentek meg a Gazdálkodás c. lapban és az erdészeti szaklapokban. Az egyes térségekben (Szombathelyen, Nagykanizsán, Veszprémben) szervezett kibővített tudományos üléseinél tudósítások, nyilatkozatok jelentek meg, közzölték azokat a helyi sajtóban, a rádióban, a regionális



Erdész-94 kft.

1082 Budapest, Nap u. 6.
Postacím: 1445 Budapest 8. Pf. 326.
Telefon: 1340-932

Rendeljen méretre nálunk egyenruhát!

Megküldi testmagasságának, mellbőségének és derékbőségének méretét, s mi elkészítjük egyenruháját vagy az árjegyzékünkben kiválasztott ruhaféleséget!

Az erdészetek összegyűjtője is rendelhetnek dolgozóiknak. Postán, utánvétellel is szállítunk! Méretváltás esetén cserelhetőség!

50-féle ruha, ing, cipő, táska, jelvény közül választhat!
Tekintse meg raktárunkat!

AKCIÓ!

Női társasági öltözékek 50% engedménnyel kaphatók, amíg a készlet tart!

TV-adásokban. Bizottsági tagjaink írásban több mint húsz publikáció és két kiadvány jelent meg. Kutatási, oktatási egységeknél, intézményeknél *módszertani eszmecsereket* is tartottunk (1991-ben Keszthelyen, 1992-ben Sopronban, 1993-ban Mosonmagyaróváron), a résztvevők aránya mindig meghaladta a húsz főt. *Rendezvényeink* közül tudományos üléseink voltak a jelentősebbek és azok a konferenciák, amelyekre akadémikusokat is meghívunk, és velük együtt vitatuk meg azokat a tudományos kérdéseket, amelyek iránt a tagok érdeklődtek.

Problémáinkról szólvá meg kell említeni, hogy tevékenységünkben hiányos a rendszeres koordináció. A tudományos munka összehangolása, az együttgondolkodás még alkalomszerű. Igaz, hogy az egyes kutatási témákban (pl. az erőforrás-gazdálkodás) kutatói együttműködésre csoportok vannak már kialakulóban. A pályázati dolgozatok benyújtása hullámszerű. Az egyik évben sokasodnak, a másik évben viszont alig akadnak dolgozatok. Bár egyetlen esztendő sem volt, amikor nem készült pályám. Egyes közigazgatási területekről (Komárom és Fejér megyéből) még nem sikerült az ott élő kollégák közül bizottsági tagokat szervezni. Az ún. fehér foltok az egyes

szakterületeken is megtalálhatók (pl. Vasban az erdészet területéről még nincs tagja a munkabizottságnak).

A következők mandátumi (hároméves) időszakra munkabizottságunk *fő célkitűzései* a következők:

A rendszeresen kutatott témákban *tudományos fórumok* szervezése (pl. az agrár- és erdészeti viszonyok további változása), az egyéni kutatási témák koordinálását célzó *eszmecserek* tartása. Felkérésre és aktualitásból adódóan is véleményalkotás egyes tudományos kérdésekben. Interdiszciplináris jellegű kutatási témákban *konferenciák* tartása, azok szakbizottsági keretekben való szervezésének támogatása az MTA illetékes bizottságainak közreműködését is igénybe véve.

A *tudományos továbbképzés* elősegítése a folyamatban lévő eseteknél az eddigi rendszerben, majd a felsőoktatási és az új akadémiai törvényeknek megfelelő továbbképzésben való közreműködéssel. A tudományos *információáramlás* biztosítása a publikációs rendszerrel való kapcsolat, a VEAB kiadványok (munkabizottsági) megjelentetésével és más lehetőségek felhasználásával lehet majd eredményeket elérni. Továbbra is célszerű az oktatási intézmények egységeinek és a

kutatóhelyek *módszertani tapasztalatcseréjét* szervezni. De szükséges továbbra is a *munkakapcsolataink* további szélesítése az MTA illetékes osztályaival és szakbizottságaival, az MTA többi területi bizottságainak illetékes munkabizottságaival is. Természetesen a már említett hiányosságok kiküszöbölése is erre az időszakra esik.

Úgy gondolom, hogy a mandátumunk kezdetén azonnal, pontosan, programszerűen aligha határozhatók meg a három év feladatai. Egyrészt azért, mert menet közben az elég nagy gyorsasággal változó világban a társadalmi valóság még sok problémát tár fel, újabb lehetőségeket ad, azok más megoldását veti fel.

Szükséges viszont erősíteni a tudomány területeinek *reagáló képességét* az alapvető (nem napi politikai) változásokkal kapcsolatban. Másrészt az új akadémiai törvény is – amelynek megalkotása még várat magára – elég sok, a megszokottól eltérő tennivalót fog adni. A megnövekedett és újszerű feladatok azonban megkövetelik, hogy magunkat, a tudományos kollektívát rugalmas és hatékony tudományos *gondolkodáshoz* szoktassuk, mert azok nélkül nem oldhatók meg.

Magánterület, belépni tilos?

„MAGÁNTERÜLET, BELÉPNI TILOS” – olvasom a táblán, melyet legutóbbi gyűlésükön a Kecskeméti alapított Magánerdő-tulajdonosok Egyesületének elnöke ajánl megvételre egyesületi tagjainak. A tábla szövege elgondolkodtat. Hogy is van ez? A magánerdő-tulajdonosok ki kívánják iltani erdeikből az erdőtulajdonnal nem rendelkezőket? Mi lesz, ha minden erdőbirtokos vásárol a táblából s kiteszi erdejének mind a négy sarkára? Hová vezethet ez?

Akinek nem lesz erdeje, az nem fog erdőben sétálni, kognit, síelni, az nem fog a hét végén erdei kirándulást tenni, s tisztáson szalonná sütni? Az nem fogja érezni a tavaszi erdő illatát? Soha nem izleli meg az erdei számoza zamatát? Az nem fogja hallgatni ősszel a lehulló levelek zizegését? Nem fog frissen hullott hóban rókanyomot követni?

Akinek nem lesz erdeje, az nem ír verset az erdőről? Az nem fog tájképet festeni? Az nem fog kedvesének ibolyát, gyöngyvirágot szedni? Az nem fog szedősü gombából pörköltöt főzni, s magagyűjtötte csipkebogyóból készített teát kortyolgatni? Az nem fog méhészkedni?

Akinek nem lesz erdeje, az nem tudja majd, hol terem a makk, és nem tudja megkülönböztetni a bükköt a gertyántól? Annak óvodás gyermeke azt hiszi majd, hogy az erdő olyan, mint amilyenek Wald Disney-ék rajzolják?

Akinek nem lesz erdeje, az nem csak néhány aranykoronával lesz szegényebb?

Azt hiszem józan, európai gondolkodású ember nem kívánja ezt a lehetséges végeredményt. Nem kívánhatja, hogy a magyar erdők jelentős része elveszítse közjólétét, szociális szerepét. Ha az erdőtulajdonosok kitiltják a társadalmat az

erdőből, hogyan várhatják majd el, hogy az közpénzeket juttasson erdeik védelmére, gondozására és fejlesztésére.

Megértem az erdőtulajdonosok féltő aggodalmát. Féltük erdeiket az alkalmi tűzrevaló-gyűjtőktől és a profi falotva-jóktól, a gondatlan tűzokozóktól és a szándékos gyűjtőjogtől. Féltük a hógó motorkerékpárral mindehová behajókóktól, a kirándulni csak autóval tudóktól. Féltük a szemetet maguk után hagyó piknikezőktől és az építési hulladékot teherautósármára az erdőbe hordóktól. Pedig ezek ellen semmiféle tábla oltalmat nem ad. Inkább nyújt védelmet az erdőt szerető és kulturáltan látogató emberek óvó figyelme.

Teljes mértékben ütszeletben tartva a tulajdonosi jogokat, szeretném, ha minél többen osztanák véleményemet, miszerint a magánerdő nem csak magántulajdon, de közvagyon is, még ha ez a tulajdoni lapra nincs is rávezetve. Barromfitelepre, csavargyára, hétvégi telekre vagy teniszpályára kitehető a tábla: „MAGÁNTERÜLET, BELÉPNI TILOS”, erdőre nem.

Mellesleg az érvényben lévő erdőtvény 26. § (2) bekezdése így szól: „Az erdei utakat közlekedésre, az erdő üdülésre, pihenésre bárki használhatja.” Sőt él még, „horribile dictu”, a 8. § (2) bekezdése is: „Erdőben, fásításban virágot, gyümölcsöt és gombát – ha jogszabály kivételt nem tesz – mindenki szedhet.” Tudom, ez az erdőtvény már a múlté, elszállt felete az idő, s parlamenti tárgyalásra vár az új. Csak remélni merem, hogy minden erdőtulajdonos és nem erdőtulajdonos, minden erdész és nem erdész érdekében a két idézett mondat helyet kap abban is.

Spiég János